

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่พึ่งตนเองอยู่อย่างพลเพียงในระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ ไม่มีการสะสมส่วนเกิน เพราะในน้ำมีปลา ในนามีข้าว มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก มีอะไรจะช่วยเหลือกันในระบบญาติพี่น้อง แม้จะมีปัญหามากมายก็สามารถแก้ปัญหาได้ ทำให้ชุมชนในอดีตเป็นชุมชนที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอยู่อย่างสุขสบาย แต่แล้วการเปลี่ยนแปลงก็ได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาประเทศโดยมีการวางแผนพัฒนาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี พ.ศ.2504 เป็นต้นมาถึง ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความไม่สมดุล คือมุ่งเน้นสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนาในทุกๆ ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งในระดับหมู่บ้านและชุมชนเมืองไปอย่างมาก รัฐบาลได้พยายามที่จะพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในสังคมชนบทและหมู่บ้านต่างๆ ให้ดีขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ นำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเผยแพร่ และให้ความสำคัญกับการเร่งรัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทให้เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก การพัฒนาดังกล่าวส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันขึ้นในชุมชน บางชุมชนก็ประสบผลสำเร็จ บางชุมชนก็ประสบความล้มเหลวและไม่ยั่งยืน ส่งผลกระทบต่อชีวิตชาวชนบทหลายๆ ด้านด้วยกัน เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านสาธารณสุข และปัญหาด้านสังคม เกิดความยากจน การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนายิ่งทำให้ชุมชนอ่อนแอและล้มสลายครอบครัวก็แตกแยกกัน ทุกคนต่างก็ดิ้นรนเพื่อหาทางอยู่รอด จึงทำให้ต้องสูญเสียระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในชนบท ซึ่งสะท้อนให้เห็นความอ่อนแอของชนบท เป็นปัญหาที่สะสมมานานของการพัฒนาประเทศ ทำให้ชาวชนบทเริ่มอพยพแรงงานเข้ามาหางานทำในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ๆ นอกจากนี้วิกฤตการเงิน และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ. 2540 (รังสรรค์ ธนพันธ์, 2540 : 108) ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรง ทำให้สถาบันการเงินและกิจการธุรกิจหลายแห่งได้ปิดกิจการลง ก่อให้เกิดปัญหาการเลิกจ้างแรงงาน การว่างงาน เกิดความอดอยากขึ้น รวมทั้งชีวิตชาวชนบทที่อพยพแรงงานเข้าสู่เมืองหลวงและเมืองใหญ่ๆ นั้น ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิตดิ้นรนปีการ

ในขณะที่เดียวกันหากมองเข้าไปในชุมชนชนบทอีกหลายแห่ง ยังมีกลุ่มชาวบ้านที่รวมตัวกันโดยการพยายามหาวิธีการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนพยายามระดมสรรพกำลังต่างๆ ไม่ว่าจะมาจากภายในท้องถิ่นของตนเองหรือแหล่งความรู้จากภายนอก เพื่อทำการแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยการอาศัยแนวทางของการพึ่งตนเอง โดยทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำเกษตรผสมผสานเพื่อให้มีกินอย่างพอเพียงที่เหลือก็ขาย จัดสิ่งแวดล้อม ของตนเองทั้งที่ดิน ป่า น้ำ การแปรรูปผลผลิต การตลาด สุขภาพอนามัย การออมทรัพย์ การจัดระบบสวัสดิการในชุมชนขึ้น เพื่อเรียกความเชื่อมั่นกลับคืนมาทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ โครงการพัฒนาที่หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวบ้านรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมคือ กลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเรียกกันหลายๆ ชื่อและมีรูปแบบการบริหารจัดการแตกต่างกัน เช่น กลุ่มลัจจะคคมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มคคมทรัพย์ เครดิตยูเนียน รวมไปถึงองค์กรที่กฎหมายรับรองอย่างสหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมออมทรัพย์ โดยการรวมกลุ่มกันเกิดกระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางสังคม เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ร่วมกันคิดค้นปัญหา ตัดสินใจวางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหาตลอดจนประเมินและติดตามผลด้วยตนเอง การรวมกันจึงเกิดพลังทางสังคม หรือทุนทางสังคม ทำให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาได้และทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง การดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาตนเองและชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชนภายใต้สังคมที่เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้โดยการพัฒนาคนให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ตลอดชีวิต สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน และคุณค่าของสังคมไทยที่พึงพาก่อกูลกันพัฒนาเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 สิงหาคม 2543)

แนวคิดในการพัฒนาได้เกิดขึ้นจริงในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544.ข)

ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศไทยโดยหันมาให้ความสำคัญกับ "คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" และมีการพัฒนาที่บูรณาการทุกด้านให้เชื่อมโยงกัน เป็นแผนที่มีจุดมุ่งหมายให้คนได้รับประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนา เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนทุกหมู่เหล่าอย่างแท้จริง โดยได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งกับกรพัฒนา คนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความพร้อมที่จะรับกระแสการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างรู้เท่าทันบนพื้นฐานของความเป็นไทย และดำเนินชีวิตในทางสายกลางโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญา และความรอบคอบ อีกทั้งมีจิตสำนึกที่

ในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคี และความรักชาติ ขณะเดียวกันต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้เกื้อหนุนการพัฒนา โดยเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คนส่วนใหญ่ และช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจของพื้นที่ในการเตรียมประเทศไทยเป็นประตูเศรษฐกิจของภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับตลาดโลก

นอกจากนี้ต้องสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการจัดการทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีการใช้ประโยชน์มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูและมีการควบคุมดูแลผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ด้วย ทั้งนี้โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาใน 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็งมีคุณภาพและเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในชุมชนเป็นตัวชี้ให้เห็นศักยภาพชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันได้มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตหลายแห่งทั่วประเทศที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยมีทั้งกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและกลุ่มที่ประสบความล้มเหลว (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ 2543 : คำนำ)

บ้านม่วงหวาน โลกเจริญ ตำบลจันทุม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนหนึ่งที่มีการดำเนินงานของกลุ่มประชาชนที่ประสบความสำเร็จ โดยประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านเจียง ตำบลบึง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ โดยการนำของนายเนี้ยว แจ่มใส ได้มาอาศัยอยู่ที่บ้านม่วงหวาน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการผลิต ด้านการค้าและการแลกเปลี่ยน ด้านความสัมพันธ์ของชุมชนในหมู่บ้าน ด้านการสะสมทุน ด้านวัฒนธรรม จนกระทั่งบ้านม่วงหวานได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว จึงได้แยกหมู่บ้านขึ้นอีกชื่อว่า บ้านโลกเจริญ ซึ่งทั้ง 2 หมู่บ้านนี้ ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเดียวกันทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ใหญ่ทองคำ แจ่มใส เป็นแกนนำในการพัฒนาหมู่บ้านคือ ให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดโดยการจัดการศึกษาดูงาน ไม่ว่าจะโดยงบประมาณจากภายนอก หรือโดยการจัดสรรงบประมาณของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกำไร ทุกคนในหมู่บ้านได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทุกกิจกรรมสัมพันธ์กันหมด กิจกรรมที่สำคัญและกลายเป็นรากฐานของการพัฒนาอื่นๆ คือ การออมทรัพย์ ซึ่งเริ่มตั้งในปี พ.ศ. 2529 (เอกสารเศรษฐกิจชุมชนเพื่อพึ่งตนเองบ้านม่วงหวาน-โลกเจริญ. 2544 : 12) พัฒนาการเป็นผู้มาส่งเสริมชาวบ้านเกือบทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ มีเงื่อนไขที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการได้รับประโยชน์โดยตรงมากที่สุด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน-โลกเจริญ ตำบลจันทุม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จึงนับ

ได้ว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็งพอที่จะเป็น รูปแบบในการพัฒนาหมู่บ้านอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี และ
 นำสนใจศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพราะด้านหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐค่อนข้างมาก แต่
 อีกด้านหนึ่งก็ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองและเรียนรู้การจัดการตนเอง จัดการทรัพยากร
 ต่างๆ ได้ค่อนข้างดี แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ
 ความสามารถของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากองค์กร
 ภายนอกกับศักยภาพของเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ
 ตำบลจันทุม อำเภอลำปลายาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์
 ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ ความสามารถของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของ
 สมาชิกและการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก กับศักยภาพของเครือข่าย กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
 การผลิต ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในวางแผน ปรับปรุงการ
 ดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ ความสามารถ
 ของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกและการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกกับ
 ศักยภาพของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน - โคกเจริญ ตำบลจันทุม
 อำเภอลำปลายาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรมของบ้านม่วงหวาน-โคกเจริญ ตำบลจันทุม
 อำเภอลำปลายาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยทำให้ทราบถึงประเด็นสำคัญดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของคณะกรรมการ ความสามารถ
 ของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกกับ
 ศักยภาพของเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน - โคกเจริญ ตำบลจันทุม
 อำเภอลำปลายาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ของบ้านม่วงหวาน - โคกเจริญ ตำบลจันทุม
 อำเภอลำปลายาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

3. สามารถนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอื่นๆ ให้สามารถดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิตบ้านม่วงหวาน - โลกเจริญ ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นคณะกรรมการบริหารเครือข่ายซึ่งเป็นกรรมการบริหาร
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน-โลกเจริญ ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัด
บุรีรัมย์ จำนวน 25 คน และสมาชิกเครือข่ายจำนวน 500 คน (ทะเบียนสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน - โลกเจริญ ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2545 : 3)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ

1. คณะกรรมการบริหารใช้ประชากรทั้งหมดจำนวน 25 คน
2. สมาชิกกลุ่มเครือข่าย ได้จากการใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากประชากรจำนวน 500 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุษยาม ศรีสะอาด, 2543 : 40) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับ
ศักยภาพของการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในการศึกษาพิจารณาจาก

- 3.1.1 คุณลักษณะของคณะกรรมการ
- 3.1.2 ความสามารถของคณะกรรมการ
- 3.1.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิก
- 3.1.4 การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการผลิตบ้านม่วงหวาน โลกเจริญ ตำบลจันตุม อำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์
ในการศึกษาพิจารณา 2 ด้าน คือ

- 3.2.1 ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ
- 3.2.2 ศักยภาพด้านสังคมและวัฒนธรรม

นียมคัพท์เจพาะ

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวกันของสมาชิกเป็นกลุ่มภายในหมู่บ้านม่วงหวาน โคกเจริญ ตำบลจันตุม อำเภอพลัยพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลาย ๆ กิจกรรมสนองตบต่อวัตถุประสงค์หรือความต้องการของสมาชิกใน การปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และวัฒนธรรม กิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีการกำหนด กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับ รูปแบบในการบริหารจัดการจัดการร่วมกัน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตนี้อาจจะมีบุคคลหรือองค์กรภายนอกมากระตุ้นและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ

2. เงินสัจจะ หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้ให้สัญญาไว้กับกลุ่มว่าจะส่งเงินออมเป็นจำนวนเท่า ๆ กันทุกเดือน นำไปฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำสม่ำเสมอ

3. คุณลักษณะของคณะกรรมการ หมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจหลักการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีความยุติธรรม และมีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีภาระส่งเสริมหลักปรัชญาชีวิต

4. ความสามารถของคณะกรรมการ หมายถึง ความสามารถของคณะกรรมการในการแก้ไขปัญหา ในกรวางแผน และการประสานงานกับผู้อื่น

5. การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง สมาชิกภายในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับคณะกรรมการ ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมดำเนินการ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

6. ศักยภาพของกลุ่มออมทรัพย์ หมายถึง ชีตความสามารถของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในการบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

7. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ผลจากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งสามารถทำให้กลุ่มมีผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น ระดับรายได้ของสมาชิก ระดับเงินออม การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การขยายกิจกรรม และทุนดำเนินงาน

8. ศักยภาพด้านสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง ผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งสามารถทำให้กลุ่มมีผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ เช่น ความสามัคคี ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การจัดสวัสดิการที่ดี การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

9. การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก หมายถึง การที่มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนกลุ่มในเรื่องต่างๆ เช่น การให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชน การอบรมและศึกษาดูงานจากกลุ่มอื่น การให้แหล่งเงินทุนหรือเงินบริจาค

10. ความสัมพันธ์ หมายถึง การดำเนินงานของคณะกรรมการและสมาชิกของกลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิต เช่น คุณลักษณะและความสามารถของคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University